Turkish Studies **Economics, Finance, Politics**

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1323-1358
DOI: 10.29228/TurkishStudies.30287
ISSN: 2667-5625
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 21.08.2019

✓ Accepted/Kabul: 20.12.2019

📅 Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (03.10.2019)-Referee 2 (15.12.2019)

This article was checked by iThenticate.

FİNANS KURULUŞLARINDA GRİ İLİŞKİSEL ANALİZ YÖNTEMİ İLE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERFORMANSI DEĞERLENDİRMESİ: TÜRKİYE BANKACILIK SEKTÖRÜNDE UYGULAMA*

*Ali KESTANE** - Niyazi KURNAZ*** - Mert Osman SİZER*****

ÖZ

Günümüzde meydana gelen küresel gelişmeler ve artan teknoloji sayesinde finans kuruluşları içerisinde yer alan bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik kavramının önemi artmıştır. Bankaların sürdürülebilirlik açısından varlıklarının sürdürülebilir hale getirilmesi birtakım sorumlulukları ortaya çıkarmıştır. Bankaların bu sorumluluklar içerisinde sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik performanslarının son derecede önemli olmasına neden olmuştur. Bankacılık sektöründe gerçekleşen faaliyetler neticesinde bankaların sürdürülebilirlik raporlamalarında GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) verilerine yer verilmiştir. Bu kapsamda Türkiye’de bulunan 14 bankanın sürdürülebilirlik performanslarının değerlendirilmesi amacıyla daha önce oluşturulan GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) verileri kullanılarak Gri İlişkisel Analiz Yöntemi ile belirlenen 31 adet değişken doğrultusunda bankaların; sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik performansları değerlendirilmiştir. Bu Çalışmada; Sosyal değişkenler için, personel sayısı, düzenlenen eğitim sayısı, eğitimlere katılan personel sayısı ve eğitime yapılan yatırım tutarları gibi değişkenlere; çevresel sürdürülebilirlik için; bankaların şube sayısı, bakım-onarım giderleri, enerji ve haberleşme gibi değişkenlere yer verilmiştir. Ekonomik

* Bu çalışma Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde 2019 yılında yayımlanan “Finans Kuruluşlarında Sürdürülebilirlik Raporlaması: Bankacılık Sektöründe Küresel Raporlama Girişiminin Gri İlişkisel Analizi ile Performanslarının Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Arş. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, E-posta: alikestane@kilis.edu.tr.

*** Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, E-posta: niyazi.kurnaz@dpu.edu.tr.

**** Uzman, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, E-posta: mertosman1058@gmail.com.

sürdürülebilirlik değişkenleri için ise karlılık oranları, büyüme oranları, süreklilik oranları ve gelir/gider yapılarına ait değişkenlerden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, 2018 yılı sosyal sürdürülebilirlik açısından; 14 bankanın 2018 yılına göre şube sayılarını çok fazla artırmadığı, yapılan eğitim sayıları ve eğitime yapılan yatırımlardan dolayı personel sayılarının fazla olmadığı ve kurum içi personele verilen eğitimlerin önemine daha fazla hassasiyet gösterilmesi ile personel alımının az olduğu gözlemlenmiştir. Çevresel sürdürülebilirlik açısından; 14 banka içerisinde en iyi performansa sahip banka Akbank olurken en kötü performansa sahip banka özel sermayeli bankalardan Türk Ekonomi Bankası olmuştur. Ekonomik sürdürülebilirlik açısından; 14 banka içerisinde en iyi performansa sahip banka Türkiye İş Bankası olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Performans Değerleme, Gri İlişkisel Analiz

ASSESSMENT OF SUSTAINABILITY PERFORMANCE BY GRAY RELATIONAL ANALYSIS METHOD IN FINANCIAL INSTITUTIONS: APPLICATIONS IN TURKISH BANKING SECTOR

ABSTRACT

Thanks to the global developments and increasing technology, the concept of sustainability has increased in the banking sector among financial institutions. The sustainability of banks' assets in terms of sustainability has revealed a number of responsibilities. The social, environmental and economic sustainability performances of the banks within these responsibilities have made them extremely important. As a result of the activities in the banking sector, GR4 (Global Reporting Initiative) data were included in the sustainability reporting of the banks. In this context, the sustainability performance evaluation of the 14 banks in Turkey to previously created GRI4 (Global Reporting Initiative) determined by using the Gray relational analysis of the data variable in accordance with 31 units of banks; social, environmental and economic sustainability performances were evaluated. In this study; For social variables, variables such as the number of personnel, the number of trainings organized, the number of personnel participating in the training and the investment amounts in the training; for environmental sustainability; variables such as number of branches of banks, maintenance and repair expenses, energy and communication. For the economic sustainability variables, profitability ratios, growth rates, continuity ratios and income / expense structures were used. As a result of the study, 2018 in terms of social sustainability; It was observed that 14 banks did not increase the number of branches too much compared to 2018, the number of personnel did not increase due to the number of trainings and investments made and the recruitment of the personnel was less with more sensitivity to the importance of the training given to the internal personnel. In terms of environmental sustainability; Among the 14 banks, Akbank was the best performing bank, while the worst performing bank was Türk Ekonomi Bankası, one of the privately-owned

banks. In terms of economic sustainability; Turkey has the best performance in the 14 banks was the bank Isbank.

STRUCTURED ABSTRACT

This study involved 14 banks in the banking sector in Turkey by 2018, social, sustainable performance of private equity and participation banking with a total of 31 variables were measured from the environmental and economic variables. On the basis of social variables, variables such as the number of personnel, the number of trainings organized and the amount of investment in education were included, while environmental sustainability variables mostly included variables such as energy, communication and communication of the banking sector. 31 variables consisting of profitability ratios, growth rates, continuity ratios and income / expense structures within the economic sustainability variables were analyzed using 'Microsoft Excel 2013' and 'MATLAB' statistical analysis program, and the results of the analysis were interpreted by Gray Relational Analysis technique and the participation of private banking and participation banking. Sustainability performances were evaluated.

The analysis results in terms of social sustainability in 2018;

- The number of branches of 14 banks did not increase much compared to 2018,
- Due to the number of trainings and investments in training, it is observed that the number of personnel is not high and that the importance of the trainings given to in-house personnel is shown to be more sensitive and the recruitment of personnel is low.
- Akbank has the best performance in terms of social sustainability in private banking.
- It is observed that private banks have more shares in the first five.
- The social aspects of sustainable finance in terms of Turkey's participation banking seems to be the best.
- Ziraat Bank has the best social sustainability performance among 14 banks.
- Other public banks are in the middle rankings in the field of social sustainability.
- Despite the increase in the share of participation banks in the banking sector, it is observed that they are in the last rank in newly opened banks.

In the context of increasing competition, private banks do not increase their tendencies in terms of social sustainability, which is generally better than participation banks and public banks in the field of social sustainability, and private banks are expected to continue their superiority.

Analysis results in terms of 2018 environmental sustainability;

ē Akbank was the bank with the best performance among 14 banks, while the bank with the worst performance was Türk Ekonomi Bank, one of the private banks.

ē Ziraat Participation Bank, which is new in the sector, has the best performance among participation banking.

ē The best performance among public banks belongs to Vakıfbank.

ē Compared to the number of branches and personnel of 14 banks, energy and water expenses increased.

ē Trainings for conscious water and energy consumption personnel are increasing, but the reductions in expenses are not seen much.

ē Due to the current age of technology, the increase in the understanding of internet and mobile banking can be attributed to the communication and communication costs of each bank as well as the decrease in advertising costs.

ē Among the participation banks, although Ziraat and Vakıf Participation are new in the banking sector, they are better than other participation banks.

ē They are at the top in environmental sustainability issues of private banks.

Private banks have better performance in relation to participation banks and public banks because they are good at environmental sustainability and reduce their expenses to both public and participation banks more than their banks and use the communication-communication variable in the best way.

Analysis results in terms of economic sustainability in 2018;

ē 14 banks with the best performing banks in Turkey has been the Business Bank,

ē As a result of the analysis in terms of financial assets of private banks, it has been observed to have superiority over both participation banks and public banks,

ē The high level of financial discipline and return on equity led to the performance of private banks,

ē In terms of state-owned banks, due to the constant fluctuations in foreign exchange rates of 2018 and the current account deficit in the economy, they were ranked last in their performance rankings,

ē The ever-expanding participation banking The Foundation's new participation in the sector The performance of participation in the second place is another remarkable issue,

ranked first in terms of economic performance of private banks,

ē Equity and asset growth rates of private banks are higher than participation banks,

ē In line with the increase in profit share revenues in the participation banking sector, it is foreseen that they will go up economically.

It shows that social and environmental sustainability performances of 14 banks will be good in order to have good economic sustainability performance in 14 banks in 2018 and in the following years. Each positive reflection in economic sustainability has been linked to the success of banks in other areas. Analyzing performance evaluation in 2018 in Turkey; private capital banking has superiority over participation banks and public banks. Increasing the share of participation banking in the banking sector In 2018, it was observed that private banks had high performances in the field of economic sustainability. It is observed that the fact that private banks have high asset and equity growth rates is the main reason for this situation.

According to the results of the analysis, private banks have more successful and higher performances against state banks and participation banks in 2018 in line with the variables determined in terms of social, environmental and economic sustainability performances. However, the performance evaluation and success ranking in the banking sector is within the scope of this study and it is possible that different researchers with different perspectives can obtain richer analyzes and obtain different results. In line with the evaluations made; the future of the privately-owned bank to be created in Turkey's economy will be able to create an important space for them to move out of the economic added value and occurs can be economic risks, said the realization of studies on measures to be taken against risks to create a richer evaluation window information to users a more consistent and objective data.

Keywords: Sustainability, Performance Evaluation, Gray Relational Analysis

Giriş

Finans kuruluşları içerisinde yer alan bankacılık sektörü günümüz şartlarında küreselleşen dünyada etkilenmektedir. Aynı zamanda gelişen teknoloji ve internet ağının yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanması bankacılık sektörünün ilerlemesi ve genişlemesi açısından son derecede önemli bir paya sahiptir. Bu çalışmanın birinci bölümünde literatürde sürdürülebilirlik kavramının tanımı, tarihsel gelişimi ve finans kuruluşları bakımından birlikte olan bağlantısı anlatılmıştır. İkinci bölümde finans kuruluşlarında yer alan sürdürülebilirlik raporlamaları nelerdir, sürdürülebilirlik raporlamanın bankacılık sektöründe Gri4 (Küresel Raporlama Girişimi) verilerine göre hangi kısımlardan oluştuğu ve Türkiye’de bankacılık sektörünün durumundan bahsedilmiştir. Son olarak üçüncü bölümde ise 2013-2018 yılları arasında Türkiye’de faaliyet gösteren 14 bankanın sürdürülebilirlik raporlamaları ve faaliyet raporları incelenerek bankaların sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik performansları incelenmiş 2018 yılı içerisinde hangi bankanın en yüksek performansa sahip olduğu hangi bankanın performansının düşük olduğu araştırılmıştır. Araştırmada 3’ü kamu bankası, 6’sı özel sermayeli bankalar ve 5 tanesi katılım bankası olmak üzere toplamda 14 bankanın sürdürülebilirlik raporlamaları ve faaliyet raporları incelenerek önce Gri4 (Küresel Raporlama Girişimi) verileri için içerik analiz yöntemi kullanılmış ve yorumlanmış daha sonrada

Gri İlişkisel Analiz Tekniği kullanılarak belirlenen değişkenler doğrultusunda bankaların performansları değerlendirilmiş ve bunun sonucunda bankaların sürdürülebilirlik raporlamaları için yorumlar yapılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

1. Sürdürülebilirlik Kavramı ve Önemi

“Sürdürülebilirlik Kavramı” tanımı, birden fazla yerde yer almaktadır. Kelime kökeninde, bugünü, yarını sorun görmeden yaşamak olan “sürdürülebilirlik”; enerji üretim teknolojilerindeki ilerlemeler sayesinde, enerji kaynağının yenilenebilirliği bağlantısı ile sorgulanmasının başlanmasıdır. (Tıraş, 2011: 59). Sürdürülebilirlik kavramı bilimsel, insanların toplumsal, kültürel ve çevresel açıdan tutumlu olunmasını ve bu döngü içinde birden fazla kişiyi dâhil eden bir kavram olarak tanımlanabilir. Birden fazla değişik alanlarda kullanılan sürdürülebilirlik kavramının asıl özelliği insanın ilerideki neslini konu içinde barındırması ve hangi alanda yer alıyorsa o alandaki kaynakların sahip çıkılmasına dayanmasıdır (Beyhan ve Ünügür, 2005: 80). Bir başka tanımda sürdürülebilirlik kavramı geniş anlamda belli olmayan bir zaman sürecinde bir durum veya aşamaların sürdürülebilirlik kapasitesi olarak tanımlanabilir (WordNet, 2008). İşletmelerde günümüzde sürdürülebilirlik kavramı açısından kendi içlerinde ekonomik, toplumsal ve çevresel olarak geliştirmek zorunda kalmışlardır. Günümüzde finansal kuruluşların çevresel olarak sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanması gün geçtikçe artmaktadır. Çünkü işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarını açıklayarak küresel sorunları azaltmaya, sosyal sorumluluklarını yerine getiren ve mali açıdan en üst seviyeye ulaşmaları için açıklanması zorunlu hale gelmektedir.

2. Sürdürülebilirlik Kavramının Tarihsel Gelişimi

Carl Von Calowitz sürdürülebilirlik kavramını ilk olarak 1713 yılı içerisinde ormanların bilinçli olarak kullanma ve uygulanması gereken koşulları ifade etmek amacıyla kullanmıştır (Brander, 2007). 1987 yılı içerisinde sürdürülebilirlik kavramı Brundtland Komisyonu’nun çevre ve gelişimle ilgili “Ortak Geleceğimiz” adlı rapor ile siyasi ve ekonomi gibi alanlarda etkili olmuş bunların üzerine yaşamın her noktasında etkili olmaya başlamıştır. (Cantimur, 2011). Sürdürülebilirlik Ruckelshaus’a (1989) göre tanımı *“ekolojinin en kapsamlı çerçevesi içerisinde ekonomik gelişmenin ve kalkınmanın birlikte ikili bağlantısı ile sağlanacağı ve süreç içerisinde korunacağı doktrindir”*. Gilman’a (1992) göre ise, *“toplumun, ekosistemin ya da bu zamana kadar gelen herhangi bir sistemin başlıca kaynaklarını eksiltmeden belli olmayan bir zamana kadar faaliyetini sürdürmesidir”* (Özmehmet, 2010: 3). Hart (1999) sürdürülebilirlik kavramını başka bir ifade ile açıklamıştır (Özmehmet, 2010: 4). Hart’a göre ekonomi toplumların içerisinde bulunur. Toplum ise ekonomi ile birlikte çevrenin içerisinde yer bulmasıdır. Şekil 1.1’de gösterildiği gibi:

Şekil 1: Hart'a Göre Sürdürülebilirlik Kavramının Tanımı

Kaynak: (Seydioğulları 2013, 19-25).

3. Kurumsal Sürdürülebilirlik Kavramı ve Boyutları

Dünyada küreselleşmenin yanı sıra gelişen ve ilerleyen teknoloji finans kuruluşlarının faaliyetleri üzerinde önemli bir etken olmuştur. Küreselleşme, işleri daha geçmiş zamanlara göre çok fazla görünür kılmış, finans kuruluşlarına sorumluluk yükleme konusunda farklı boyutlar getirmiştir (Blowfield ve Murray, 2008: 87). Kurumsal sürdürülebilirlik kavramı, finans kuruluşlarının büyümesi ve karlılık oranlarının artmasını kabul görmesi ve bunun yanında finans kuruluşlarının çevresel koruma ve kalkınma, sosyal adalet ve denklik ve ekonomik açıdan kalkınma gibi alanlarda sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin sosyal gayelerin de yapılmasını belirtir (Wilson, 2003: 1). Kurumsal sürdürülebilirlik kavramının başka bir tanımı ise, “*finans kuruluşlarının sürekliliğini oluşturmak için, salt ekonomik kar hedefinin yanı sıra sosyal ve çevresel olayları da kapsayarak şuan ki gereksinimleri gidermekle birlikte ilerleyen zamanlarda kullanılabilecek kaynaklara sahip çıkılması ve ilerletilmesine imkân sağlayacak faaliyetleri oluşturmak ve finans kuruluşlarının canlı bir varlık olarak karlılık amacını ilerletme gayesi*” olarak ifade edilebilmektedir (Kestane, 2016: 6-13). 2010 yılında Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin farklı ülkelerde faaliyet gösteren 766 finans kuruluşunun üst yöneticilerine düzenlediği araştırma verilerine göre finans kuruluşları açısından kurumsal sürdürülebilirlik konusunda teşvik eden en önemli maddeler ise (İMKB, 2011: 3-4);

- Yükselen marka değeri, güven ve oluşturulan itibar, finans kuruluşlarının karlarının artması,
- Çalışan personellerin motivasyonların giderek yükselmesi sayesinde kar marjlarının artması,
- Finans kuruluşlarının itibarının yükselmesiyle, kalifiyeli işgücü istihdamının kolay hale gelmesi,
- Uluslararası düzeyde sorumlu yatırım şirketlerinden ekonomik açıdan destek sağlama konusunda kolaylık sağlanması,

- Bilinçli tüketim seviyesi yükselen tüketicilerin farklılaşan işletme taleplerinin oluşması

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda kurumsal sürdürülebilirlik kavramının; ekonomik, çevresel ve sosyal öne çıkmış olup aşağıda açıklanmıştır.

Ekonomik sürdürülebilirlik: İktisadi bir varlık olarak finansal kuruluşların en önemli hedefleri içerisinde karlarını maksimum düzeye çıkartmak suretiyle ekonomik performanslarını sürdürülebilir hale getirmek ve piyasada kendi konumunu muhafaza etmek anlamına gelmektedir. Bu sebep ile kurumsal ekonomik sürdürülebilirlik boyutu, topluma olumlu üretimlerini sürdürürken karlı olmayı amaçlayan bir boyut olarak da nitelendirilebilir. Oluşacak nitelendirme; ekonomik, sosyal ve çevresel faaliyetler ile oluşan avantajları değerlendirmek amacıyla paydaş katılımcıları yönünden uzun planlı değer yaratmayı kendilerine hedef belirlemişlerdir (Nemli, 2004: 81).

Çevresel Sürdürülebilirlik: Doğanın şartlarına denklik sağlayabilecek şekilde yaşamını sürdürmek olarak ifade edilebilir. Bu manada sürdürülebilirlik çevresel faaliyetlerin sürdürülmesi ile verimli bir ekonomi ortamının oluşmasına katkıda bulunulmasını sağlayabilir (Hitchcock ve Williard, 2009: 9). Doğal kaynakların azalışı ile üretme ve tüketimin en üst seviyede sürdürülebilmesine yardımcı olabilmesi ekonomik sürdürülebilirliğin tersine, çevresel sürdürülebilirlik boyutu bir ekonominin ön şartı olan insan hayatının ilerlemesi için olması gereken hayat desteğine imkân veren doğal çevrenin nitelik ve niceliğine odaklanabilmektir. Bunlar, neoklasik ve çevre bilimsel terimleri açısından doğal sermaye olarak tanımlanabilmektedir (Yeni, 2014).

Sosyal Sürdürülebilirlik: İnsan ve sosyal sermayenin ilerlemesini sağlamaktadır. İnsanoğlunun sermayesi, katılımcıların ve çalışanların motivasyonu, finans kuruluşlarına olan içten bağlılıklarını, yeteneklerini göstermektedir. Toplumsal sermaye ise toplumla ilgili eğitim sisteminin düzeltilmesi ve geliştirilmesi, girişimciliğin artırılması, sağlık gibi kamu hizmetlerini içermektedir. Sosyal sürdürülebilirlik finansal kuruluşlarda beşerî sermayelerini üst seviyelere çıkartırken bununla beraber toplumsal sermayeye de katkıda bulunan finansal kuruluşlar yer almaktadır (Tüm, 2014).

4. Finans Kuruluşlarında Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Nedenleri

Finans kuruluşlarının sosyal, ekonomik ve çevresel yükümlülüklerini yerine getirip getirilmediğine dair meydana gelen bilgiyi paylaşma gereksinimi, faaliyetlere bağlı finansal bilgiler ile birlikte çevresel ve sosyal unsurlarında raporlanması ihtiyacını oluşturmuştur (Önce vd., 2015: 230).

Sürdürülebilirlik raporları yayımlayan finans kuruluşları, sürdürülebilirlik raporlaması sürecinde ilerideki hedeflerini oluşturmakta ve kuruluşların pozitif veya negatif yönlerini belirlemeye yardımcı olmaktadır. Bunlarla beraber sürdürülebilir kısımlarını rapor olarak sunmak finans kuruluşlarının parasal olmayan kısımlarını da göstermesine imkân oluşturan kurumsal değer kazandırma ve müşteri güvenini sağlamaktadır. Sürdürülebilirlik raporları finansal kuruluşlara karşı rakipleri ile karşılaştırma imkânı oluşturdukları için oldukça etkili bir yere sahiptir (Borsa İstanbul, 2014, 33). Sürdürülebilirliğin raporlanmasının finans kuruluşları için oluşturduğu faydaları aşağıdaki gibi açıklayabiliriz. (Herzig ve Schalttegger, 2006: 302):

- Sadece finansal değil, çevresel ve sosyal olarak değer oluşturan ürün, hizmet ve faaliyetlerin oluşturulması,
- Diğer firmalara ilişkin karşılaştırma olanağı oluşturma ve rekabet avantajı oluşturma,
- Marka imajını ve finans kuruluşlarının değerini yükseltmesi,
- Kurumsal hesap verilebilirlik açısından yükselmesi,

- Finans kuruluşlarında iç kontrolü oluşturma ve çalışanları pozitif yönde etkilemesi

Finans kuruluşları amaçlarına ulaşmak için stratejilerini geliştirmek, çevresel faktörlere yönelik farkındalık oluşturmak, kurumsal olarak ifade etmek istedikleri mesajlarını içsel ve dışsal olarak karşı kişilere belirtmek, şeffaflığı giderek artmasını sağlayarak geniş kredibilite alabilme yeteneğine kavuşmak, gerekli yasal izinleri alarak finans kuruluşlarının hedeflerini sürdürmek, finans kuruluşlarının yakaladığı avantajlarını, etkinliğini ve kuruluş içerisinde çalışanların işe olan değerlerini yükseltmek gibi sebeplerden dolayı kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması hazırlamaktadırlar (Kolk, 2004). Günümüz dünyasında çoğu finans kuruluşları sürdürülebilirlik raporlamalarına gereksinim oluşturan nedenler şu şekilde sıralanabilir (Başar ve Başar, 2006):

- Maliyetleri azaltma ve verimliliği yükseltme,
- Finans kuruluşları içerisinde çevre konuları ile ilgili daha bilinçli ve düzenli hareket edilmesine olanak sağlaması,
- Çevresel strateji faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinin kolaylaştırması,
- Hedeflere ve amaçlara götürme noktasında gözlem yapma imkânı oluşturma,
- Risk yönetimine entegre sağlaması,
- Şeffaflık ve açıklık ile kredi alımının basit şekilde gerçekleştirilmesi,
- Finans kuruluşlarının belirtmek isteği mesajın kuruluş içerisinde ve dışarısında net olarak anlatılmasına oluşturma,
- Yenilikçi ürünler bulmaya imkân vermesi,
- Çalışanların isteklerini ve bireysel performanslarını arttırması bu nedenle finans kuruluşlarının itibarının yükselmesi.

Sürdürülebilirlik raporlamasının giderek ilerlemesi ve bu ilerlemelerin oluşturduğu şartlar değerlendirildiğinde, finans kuruluşları raporlarını hazırlamaya götüren ilerlemelerin arka planında oluşan birinci nedeni çeşitli paydaşlarının finans kuruluşları faaliyetlerini bütün aşamaları ile daha geniş olarak karşılaştırabilmek için bu faaliyetlerin raporlanması için zorunluluk hissi oluşturulması. İkinci nedeni ise, finans kuruluşlarının topluma olan çevresel ve sosyal faydalarını barındıran sürdürülebilirlik raporlamaları finans kuruluşlarına fayda gösterebilmesinin yöneticiler tarafından fark edilmesidir (Gao, 2011: 265). Aşağıda ise finans kuruluşlarının sürdürülebilirlik raporlama nedenleri gösterilmiştir.

Tablo 1: Finans Kuruluşlarının Sürdürülebilirlik Raporlama Yapma Nedenleri

Faktörler	Raporlama Nedenleri
Temel Anlam	<ul style="list-style-type: none"> Raporlamalar her finans kuruluşunda farklı sonuçlara yol açabilir. Raporlamalar yapılırken finans kuruluşlarının yapılarına uygun raporlama kararlarının alınmasına yardımcı olur.
Stratejik Gayeler	<ul style="list-style-type: none"> Finans kuruluşların kültürel anlamda olumlu şeyler elde etmesi, imajının artması, maliyet avantajı, rekabet üstünlüğü, çalışanların ve toplumda gelişen pozitif duyguların oluşması, Belirlenen gayelere ulaşmada yapılan çalışmalar ve geniş vadeli iş birliğinin sağlanması, Toplumsal ve çevresel faktörler ile birlikte olunması ve beraberinde gelen ekonomik avantajlar
Üst Kuruluşun Duruşu	<ul style="list-style-type: none"> Finans kuruluşları bünyesindeki bölümler arası iş güveninin artması kuruluş kültürünün sağlamlaşması ve üst kuruluşta yer alan yöneticilerin çevresel faktörlere uzak kalmaması
Hedef Kitle Belirleme	<ul style="list-style-type: none"> Kuruluşun iç ve dış katılımcıları istekte bulundukları finansal olmayan verilere ulaşma avantajını elde eder. Toplumda oluşan sürdürülebilirlik raporlarına ilgi konusunda isteklerin karşılanması, Rakip kuruluşlarında sürdürülebilirlik raporlamaları yapmaları Finans kuruluşlarına kazandıracakları faydalar konusunda ön yargıların olması.
Açıklama Düzeyi	<ul style="list-style-type: none"> Finans kuruluşlarının kültürünün iç ve dış etmenler olarak şeffaf bir şekilde belirtilmesi, Açık ve anlaşılabilir bir ifade ile daha geniş kişilere ulaşma avantajı oluşturmaları.
Uyum	<ul style="list-style-type: none"> Finans kuruluşları incelendiğinde son zamanlarda finansal olmayan raporlarda ciddi bir yükseliş olduğu gözlemlenmektedir. Finans kuruluşları sene sonu raporlarına sürdürülebilirlik raporlarını da eklemektedir.

Kaynak: (Çalışkan, A. Ö. 2012. Sürdürülebilirlik Raporlaması. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi. 41-68).

5. Türkiye’de Finans Sektöründe Kurumsal Raporlama Durumu

Türkiye’de finans sektöründe sürdürülebilirlik ve kurumsal raporlama uygulamaları, yönetim aşamalarının odak noktası olarak görülmelidirler. Bu yöntem finans kuruluşlarının ve toplumun kazanımlarını yükseltecektir. Sürdürülebilirlik ve kurumsal raporlama uygulamalarının finans kuruluşlarının yönetimince benimsenmesi, uzun vadede amacına ulaşmaya imkân verecektir.

Etkilerini bu doğrultuda değerlendirme içine alan planlayan ve bu planlama içerisinde uygulama sürecine alan finans kuruluşları çalışma aşamalarında ilerleme göstermektedirler.

Yasal düzenlemelerin dışında sürdürülebilirlik e-kurumsal raporlama uygulamalarını iş modeli olarak kendi aşamaları içine alan finans kuruluşları geniş planda operasyonel harcamalarını azaltırken bunun yanında halkın içerisinde de itibarları artmaktadır. Bunların yanı sıra çevresel tesirlerini iyi yönetemeyen finans kuruluşları kaynakların giderek azalması ile artan birim maliyetlerin etkisinde kalıp sürdürülebilirliklerini oluşturmakta türlü zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar.

SUCSR tarafından araştırılan Türkiye’de Sürdürülebilirlik ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları Araştırması neticesinde, ülkenin ekonomisini belirlemede 13 değişik sektörde toplam 501 firma değerlendirilmiştir. Firmaların seçimi BIST ve Capital 500 dizelgesi temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda Türkiye ekonomisine istikamet veren holdingler de araştırma kapsamına alınmıştır.

Tablo 2: Türkiye’de Sürdürülebilirlik ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları Sektörlere Göre Dağılımı

SEKTÖRLER	FİRMA SAYILARI
Enerji	35
Finans Kuruluşları	34
Gıda	62
Holding	54
İnşaat/GYO	55
Kozmetik	33
Otomotiv	35
Perakende	27
Sağlık	34
Teknoloji ve İletişim	35
Ulaştırma ve Lojistik	28
Tekstil	23
Diğer İmalat	46
Genel Toplam	501

Kaynak: (Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlaması Ulusal İnceleme Raporu, 2016).

Aynı zamanda Türkiye’de finansal olmayan raporları birden fazla başlıklar altında yayınlanmaktadır. Finansal olmayan raporlamalar; Sürdürülebilirlik Raporu, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporu, Kurumsal Sorumluluk Raporu, UN Global Compact İlerleme Bildirimi Raporu başlıkları altında ve yıllık faaliyet raporları içerisinde yer alan kısımlarda yer almaktadır.

Grafik 1: Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması Yapan Şirketlerin Yüzdelik Oranı

Kaynak: Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlaması Ulusal İnceleme Raporu,2016).

Türkiye’de finansal olmayan bilgilerin raporlanma oranı %25,5’tir. Rapor yayınlayan firmaların %38’i bilgileri faaliyet raporları ile birlikte yer vermektedir. Bunun yanı sıra % 43’e yakını Sürdürülebilirlik Raporu yayınlamaktadır. Rapor yayınlayan firmaların yaklaşık %65’inin ilk rapor yayınlama tarihi 2009 ve sonrasında olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye’de finansal olmayan bilgilerin raporlanması ve hazırlanması ile ilgili bilinçli kuruluşların son 5 yıl içinde gerçekleştiği söylenebilir.

Grafik 2: Sektörlere Göre Sürdürülebilirlik Raporu Yayınlama Dağılımı (%)

Kaynak: (Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlaması Ulusal İnceleme Raporu, 2016).

Sektörler bazında finansal olmayan raporlama dağılımına bakıldığında; finans kuruluşlarının ortalaması %35,3’dür. Türkiye genelinin ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Türkiye’de bankacılık sektörünü rakamlar ile ifade etmek gerekirse Eylül 2017 itibariyle 51 banka faaliyet göstermektedir. Bunların 33’ü mevduat bankası, 13’ü kalkınma ve yatırım ve 5’i katılım bankasıdır.

Grafik 3: Türkiye’de Bulunan Bankaların Yüzdelik Oranı

Kaynak: KPMG bankacılık sektörel bakış,2018.

Mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının toplam şube sayısı Eylül 2017 itibariyle 11.663 ve personel sayısı 209.672 kişidir. Bankacılık sektörünün bir önceki çeyreğe göre (Haziran 2017) şube sayısı 46 adet, personel sayısı 697 kişi azalmıştır. 2016 yılsonu nüfus bilgisine göre 100 bin kişiye düşen çalışan sayısı 244, şube sayısı 13’tür. Avrupa Birliği’nde ise 2016 yılı itibariyle 100 bin kişiye düşen çalışan sayısı 549, şube sayısı ise 35’tir. Personel sayısı yerli özel bankalarda 74.772, kamu bankalarında 63.658 iken yabancı sermayeli bankalarda 71.242’dir. Şube sayılarına bakıldığında yerli özel bankalarda 4.089, kamu bankaları 3.833 ve son olarak yabancı sermayeli bankalarda 3.741’dir (KPMG, 2018).

Grafik 4: Türkiye’de Bulunan Bankaların Personel Sayılarının Yüzdelik Oranı

Kaynak: BDDK, 2018.

Grafik 5: Türkiye’de Bulunan Bankaların Şube Sayılarının Yüzdelik Oranı

Kaynak: BDDK, 2018.

6. GRI 4 Genel Standart Açıklamaları

GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) genel standart açıklamaları, sürdürülebilirlik raporlarında iç kısmına ait bir rehber göre, oluşturulması gereken ana içeriğin yer almasıdır. Açıklamalar ise; strateji ve analiz, kurumsal profil, tanımlanan öncelikli unsurlar ve sınırlar, paydaş katılımı, rapor profili, yönetim, etik ve dürüstlüktür.

6.1. Strateji ve Analiz

Zaman içerisinde finans kuruluşları bakımından stratejilerin önemi, belirsizlik koşullarında kuruluşun istediği sonuçları elde edebilmesi olarak ifade edilebilir. Çünkü strateji, bir finans kuruluşunun amacı çerçevesinde avantajlı olmasına imkân oluşturmaktır (Helvacı, 2005: 169). Strateji düşüncesini uygulama kısmında gerçekleştirme planları ise, finans kuruluşlarında denetimin kapsamını, önemini, kaynaklarını ve süresini içine alır. Strateji ve hedeflerin formülasyonu ile kullanılacak araçları sırası ile belirtmektir (Okur, 2007: 74).

Strateji ve analizin oluşturulması finans kuruluşlarının üst yönetimi ile olur. Fakat strateji oluşturulduktan sonra, oluşturulan strateji ve analize ilişkin hazırlanan planların her kısmında o kısım ile ilgili üst yönetim hesap vermektedir. Her üst yönetim kendi içerisinde yetki sınırları dahilinde planların uygulanmasına ilişkin bir takım stratejik kararlar alması gerekmektedir (Bozkurt vd., 1998: 226).

Strateji yönetimin önemi ve amacı, finans kuruluşlarının zaman içerisinde daha farklı özellik kazanan çevresel koşul ve şartlara karşı beklentileri karşılamaya çalışmaktır. Strateji ve analiz ile amaçlanan, finans kuruluşları çevresel faktörleri bütün olarak görmek ve yönetsel kararları olabilecek çevresel farklılaşmaları göz önünde bulundurarak karar vermeyi ifade etmektedir. Strateji yönetiminde önemli olan, daha önceki dönemlerde elde edilmiş başarıları sürdürmek değil, beklenmekte zamana oluşan durumlardan çıkabilmek ve çevre sorunlarını çözmektir (Güçlü, 2003: 82).

6.2. Kurumsal Profil

Kurumsal profilde finans kuruluşları içerisinde yer alan bankaların kurum adları, özellikleri, yasal nitelikleri ve bölgesel konumları ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

6.3. Tanımlanan Öncelikli Unsurlar Sınırlar

Tanımlanan Öncelikli Unsurlar Sınırlar, bankaların raporlarının nelerden oluştuğunu, sınırların ve yeniden yapılması gerekenlerin ifade edilmesine bankaların bilançoları ve öz kaynaklarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

6.4. Paydaş Katılımı

GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) sürdürülebilirlik raporu oluşturan finans kuruluşları, kuruluşun paydaşlarının kimlerden yer aldığını açıklamalı ve finans kuruluşları paydaşların istediklerini yerine getirebileceklerini ifade etmelidirler. Bu kavram, paydaşların istediklerini anlama kısmında kolay olmasını sağlayacaktır. Finans kuruluşları reklam ve bilimsel kavram ve yaklaşımları raporlarında kullanabilirler. Kullanılan kavram ve yaklaşımlar paydaşların istediklerinin olumlu olarak tespit edilmesine yardımcı olacaktır.

Kısa zaman içerisinde çıkar gruplarının beklentilerini karşılamak kâr oluşturmaya da, uzun zaman içerisinde finans kuruluşlarının paydaşları nispetinde değerini yükseltecektir. Oluşan bu durum neticesinde finans kuruluşları piyasada olumlu ortamı yakalayıp karşı kuruluşlardan daha avantajlı durumu gelecektir. Paydaşların isteklerine çözüm oluşturma son derecede önemli görülmesi, artan rekabet şart ve piyasa koşullarında, bilinçli tüketiciler, teknolojinin ilerlemesi, bilgilere ulaşmanın zor olmaması ve sivil toplum kuruluşlarının üzerlerindeki baskıyı finans kuruluşları paydaşlarına göre çalışmalar oluşturmaya zorunlu hale gelebilmektedir (Öztürk ve Öktem, 2016).

Finans kuruluşlarında paydaş katılımcıları ifade edilirken birincil ve ikincil olarak ifade edilmişlerdir ve bu bütünlük ile yer almıştır. Birincil paydaş katılımcıları, finans kuruluşlarını oluşturan şirket sermayedarları, çalışan ve onlara aracılık eden kuruluşlardır. İkincil paydaş katılımcıları ise, şirketin çalışma şartlarına bağlı olan toplum ve hükümetler (Gao ve Zhang, 2006). Dört grupta ifade etmişlerdir;

1. Düzenleyici Paydaş Katılımcıları: Resmi olmayan kurum ve kuruluşlar, ticaret ortakları devlet ve rakip finans kuruluşlarından oluşmaktadır.

2. Örgütsel Paydaş Katılımcıları: Müşteriler, tedarikçi, sermayedarlar ve kuruluştaki çalışan işçilerden oluşmaktadır.

3. Sosyal Paydaş Katılımcıları: Toplumsal çevre, çevreyi düzenleme ve koruma ve diğer kurum ve kuruluşlardan oluşmaktadır.

4. İletişim ve medya

6.5. Rapor Profili

GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) içerik endeksi içerisinde bankaların raporlarının dış denetimlere ilişkin ve yasal düzenlemelere karşı uygulamalarını ve rapor sıklıklarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

6.6. Yönetişim

Çok Uluslu Genel Şirketler İlkeleri'ne göre yönetim kavramı, finans kuruluşlarının yönetimi, yönetim kontrolleri ve performansına yönelik finans kuruluşları sahipleri ile yönetim içerisindeki birlikte olan düzeni ifade etmektedir (Şen, 2017: 34).

Yönetişim kavramı finans kuruluşları ile hissedarlar ve çıkar grupları arasındaki ilişkileri sistemsel hale dönüştüren bir başka tanımda ise herhangi bir finans kuruluşunda hissedarlar, finans kuruluşlarının oluşturdukları faaliyetlerden direk ve endirekt olarak alakalı çıkar gruplarının

haklarına sahip çıkmaya ve finans kuruluşları yönetiminin yapması gereken iş bilinci ve sorumluluklarını ifade etmeyi sağlayan bir yönetim şeklidir (Şen, 2017: 35).

6.7. Etik ve Dürüstlük

Etik ve dürüstlük olarak sürdürülebilirlik şartlarına sahip, alternatif veya sosyal bir bankacılık anlayışı olarak ifade edilebilir. Finansal ürün ve hizmetlerin, sürdürülebilirliğe faydalı olma durumuna da etik ve dürüstlük olarak tanımlanabilir.

Banka içerisinde iç ve dış katılımcılara hukuki bilgilerin aktarılması olarak da tanımlanabilir.

7. GRI 4 Özel Açıklamaları

Bu kısımda sürdürülebilirlik raporlaması yayımlayan finans kuruluşlarının ekonomik, çevresel ve sosyal açıklamaları yer almaktadır.

7.1. Ekonomik Açıklamalar

Finans kuruluşlarının sürdürülebilirlik raporlamaları içerisinde ekonomik açıklamalarını sosyal ve çevresel bağlamda finansal ve finansal olmayan açıklamalarının ekonomik yönünü düşünmek ve buna göre yol izlemesini ifade eder.

Ekonomik etkinlik ve verimlilik finans kuruluşlarının içerisinde bulundukları kaynakları değerlendirmesi ve sermayenin en etkin biçimde kullanılmasıdır.

Finans kuruluşlarının ekonomik etkinliği, finans kuruluşunun sosyal ve çevresel etkinliği ile ilişkilidir. Rekabet piyasasında hayat koşullarını basit hale getirmek için ürünlerde daha az doğal kaynak tüketiminin gerçekleşmesi bununla birlikte daha az atık üretiminin olmasına ilişkin üretim kabul olabilir. Finans kuruluşları çevresel sermayeyi verimli kullanıp topluma katma değer oluşturmaktadır. Sürdürülebilirlik, finans kuruluşları için hesap zamanlarının ilk başında ve sonunda kişi başına denk olan refah seviyesinin korunması ve doğada oluşan zararların azaltılmasıdır. Finans kuruluşları önem gösterdikleri bu amaçlara ulaşmak için, çevresel maliyetlerini düzenli ölçmeli ve bütçe açısından iyi olarak değerlendirilmelidir (Figge ve Hahn, 2004).

Ekonomik açıklamalar içerisinde;

- Ekonomik performans
- Piyasa varlığı
- Dolaylı ekonomik etkiler
- Satın alma uygulamaları yer almaktadır.

7.2. Çevresel Açıklamalar

Küresel bazda gerçekleşen; tarım, orman, enerji gibi doğal kaynakların içerisinde yer aldığı birden fazla sektör içinde gerçekleşen küresel bazdaki değişkenlik etkisini son derecede göstermekte ve giderek yaygınlaşan sanayi ortamlarının çevresel sorunları yanında getirmekle beraber negatif olaylar çevresel ve kurumsal sürdürülebilirlik faaliyetlerinin hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesini ifade etmektedir (Starik ve Rands, 1995: 908-935).

Sürdürülebilirlik raporlama konusunda açıklanan rapor içeriklerinde, sürdürülebilirlik raporlarının genellikle çevresel bakış açısını barındırdığı gözlemlenmektedir. Sürdürülebilirlik konusunda olumlu sonuçlar almak isteyen finans kuruluşları kuruma zarar verecek olan çevresel konuları azaltmalı ve çalışmalarını bu bağlamda gerçekleştirmelidir. Denetimler ülke içerisinde iyi derecede etkin olmalı ve finans kuruluşlarının atık konularında çevreye verdikleri zararları azaltmaya yardımcı olmalıdır (Tuna, 2014).

Çevresel açıklamalar içerisinde;

- Enerji
- Su
- Biyoçeşitlilik
- Emisyonlar
- Sıvı ve katı atıklar
- Ürün ve hizmetler
- Uyum
- Nakliye hizmetleri
- Tedarikçinin çevresel bakımdan değerlendirilmesi yer almaktadır.

7.3. Sosyal Açıklamalar

Küresel gelişmeler sebebiyle ortaya çıkan olaylardan sonra finans kuruluşlarının topluma karşı sosyal olarak yükümlülükleri daha da fazla olmaya başlamıştır. Bu yüzden sosyal sürdürülebilirlik kavramı giderek önem kazanmaya başlamıştır.

Sosyal sürdürülebilirlik kavramı, paydaş katılımcıları ve müşterileri gibi finans kuruluşlarının ilgi odaklarıyla bağlantı sağlamasında bir araçtır. Bazı yerlerde sosyal sürdürülebilirliğin yanında finansal kuruluşların çevresine kattığı faydalı konuların bazıları; adalet, iş ahlakı, kurumsal yönetim ve refah gibi topluma yararlı kısımları vardır. Toplum sağlığının iyi olması, insanlarla iletişim, fakirlik ve gelir dağılımı gibi konularla toplumun çıkarları sağlanmalı ve ekonomik gelişme ile beraber sosyal sürdürülebilirliği gerçekleştirmenin önemi vurgulanmıştır (GRI, 2013).

Sosyal sürdürülebilirlik açıklamalarını etkili bir şekilde ölçümlemek için bir takım konulara yer verilmiştir (Gao ve Zhang, 2006: 722-740).

- **Denklik:** Toplumdaki bütün şahısların denk hak ve özgürlükler içerisinde bulunduğunu ifade eder. Denk şartlar yoksa da şartların oluşturulmasını tavsiye eder.
- **Farklılık:** Toplumsal kültürün farklı olmasını ifade eder ve gayretli olunmasını ister.
- **Karşılıklı İlişki:** toplum üzerindeki en üst seviye birimin veya en alt kısımda yer alan her koşulda beraber iletişimde olduğunu gösterir ve tüm olarak kabul ederek bu hedefe özen gösteren çalışmaların önemi vurgulanmaktadır.
- **Hayat Standardı:** İnsanların temel ihtiyaçlarının giderilmesi, toplumun bütün içerisinde yaşayan kişilerin yaşam kalitelerini ve standartlarının arttırılması için teşvikler vermektir.
- **Demokrasi ve Yönetim:** Ülke yönetiminin, demokrasiyi açıklıkla yerine getirilmesini ifade eder.

Sosyal açıklamalar içerisinde;

İşgücü alıştırması ve İnsana Yakışır bölümünde;

- İstihdam
- İş sağlığı ve güvenliği

8. Finans Kuruluşlarında Sürdürülebilirlik Performansının GRI4 Kapsamında Gri İlişkisel Analiz Yöntemi İle Değerlendirilmesine Yönelik Uygulama

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın metodolojisine ilişkin bilgiler yer almakta olup yapılan araştırma teması kapsamında finans kuruluşlarında sürdürülebilirlik performansının gri ilişkisel analiz yöntemi ile değerlendirilmesine yönelik uygulama sonuçları izleyen başlıklarda detaylı olarak aktarılmıştır.

8.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bankacılık sektöründe küresel raporlama girişiminin GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) verileri doğrultusunda sektör içerisinde verimlilikleri, konumları ve performanslarının hangi şartlardan etkilendiğini analiz ederek daha iyi sürdürülebilirlik performansın oluşumuna fayda sağlamak ve ileriye dönük pozitif sonuçlar alınmasına katkı da bulunmaktadır.

8.2. Araştırma Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmada finans kuruluşları içerisinde yer alan sigorta şirketleri, sermaye piyasası kurumları gibi diğer finans kuruluşları içerisinde Türkiye’de önemli bir yere sahip bankacılık sektörü ele alınmıştır. 6 özel sermayeli banka, 3 kamu bankası ve 5 katılım bankası toplamda 14 bankanın sürdürülebilirlik raporlamaları ve faaliyet raporları incelenerek hazırlanmıştır. Araştırmanın teması kapsamında; ulaşılabilecek olan sonuçların, bilgi kullanıcılar tarafından doğru ve tutarlı bir biçimde değerlendirilmesi bakımından bankaların performans sıralamaları bu çalışmanın teması kapsamına özel olduğunu belirtmekte fayda görülmekte olup daha farklı araştırmacılar tarafından daha zengin analizlerin yapılması ile farklı performans göstergelerinin ve sıralamalarının mümkün olabileceği araştırmanın önemli kritik sınırını çizmektedir.

8.3. Araştırma Kaynakları

Araştırma, 2013-2018 yılları arasında Türkiye’de özel sermayeli bankaların, kamu bankalarının ve katılım bankalarının yayınlanmış yıllık sürdürülebilirlik raporlarından, faaliyet raporlarından toplanan verilere dayanmaktadır. Veriler ayrıca kitaplardan, dergilerden, araştırma raporlarından, tezlerden ve ilgili web sitelerinden de yararlanılarak hazırlanmıştır.

8.4. Tanımlama ve Açıklama Ölçümü

GRI4’ün (Küresel Raporlama Girişimi) açıklanması, toplam 152 açıklamanın farklı açılardan standartlaştırıldığı ve araştırma içerisinde hepsi çalışmada standart indeks olarak kabul edilmiştir. Anekdot ve edebi formda niteleyici bilgileri kodlayan verilerin toplanması tekniği olarak, değişen karmaşıklık düzeylerindeki nicel ölçekleri türetmek için kategorilere ayrılan tanımlamaları ölçmek için kullanılan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. (Abbott ve Monsen, 1979: 504). Yöntem kapsamında araştırmacı tarafından kelime ve kelime öbeği taraması yapılmıştır. Bankaların raporlarında yer alan kelime ve kelime öbekleri için “1” ve olmaması durumunda “0” olarak kodlanmıştır. Kodlamalar her bankanın her raporu için yapılmıştır. Raporların içinde yer alan kelimeler sayısallaştırılmış ve bu kapsamda analizler yapılmıştır.

Açıklanmamış ve son olarak gerçek endeks, yıllık raporda açıklanan kalemlerin toplam sayılarının GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) standartlarına göre açıklanması yoluyla geliştirilmiştir. GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) standartları özetlenmiş bir biçimde yeniden yazılmıştır ve hesaplanan endeks her bir açıklamaya göre sunulmuştur. Her standarttaki toplam açıklama özetlenmiş ve daha sonra toplam bankalar cinsinden yüzde (%) olarak hesaplanmıştır.

En son GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) verilerine göre 14 bankanın sürdürülebilirlik performanslarını Gri İlişkisel Analiz Tekniği ile sonuçlandırılmış ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

8.5. Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi

Bu bölümde örneklemeli bankalar tarafından GRI4'e (Küresel Raporlama Girişimi) göre gereklilik açısından açıklama veya uyum düzeyini araştırma çalışması yapılmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi, 58 genel ve 94 spesifik olan sürdürülebilirlik raporlama yaklaşımı için bir kurumun uyması ya da güvence altına alınması için toplam 152 madde bulunmaktadır. Çalışmanın teması kapsamında Gri İlişkisel Analiz Yöntemi ile sürdürülebilirlik performansın değerlendirilmesinde kullanılan sosyal, çevresel ve ekonomik verilerde aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 4: Sosyal Sürdürülebilirlik Performansı İçin Kullanılan Açıklamalar

S1: Personel Sayısı
S2: Düzenlenen Eğitim Sayısı
S3: Eğitimlere Katılan Personel Sayısı
S4: Eğitimlere Yapılan Yatırım Tutarı
S5: Projelere Yapılan Yatırım
S6: Temsil – Tanıtım Yatırımları

Kaynak: (Kurnaz, Baş ve Kestane, 2018).

Tablo 5: Çevresel Sürdürülebilirlik Performansı İçin Kullanılan Açıklamalar

C1: Banka Sayısı
C2: Şube Sayısı
C3: Personel Sayısı
C4: Varlık Yatırımlarındaki Değişim
C5: Enerji
C6: Su
C7: Haberleşme – İletişim
C8: Temizlik Maddesi Kullanımı
C9: Bakım – Onarım Giderleri

Kaynak: (Kurnaz, Baş ve Kestane, 2018).

Tablo 3.4'de 3 kamu bankası ve 6 özel sermayeli bankanın ekonomik performanslarının değerlendirilmesi için oluşturulan formüller yer almaktadır. Bu formüller doğrultusunda 2018 yılı içerisinde en yüksek ve en düşük performansa sahip bankaların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tablo 6: Ekonomik Sürdürülebilirlik Performansı İçin Kullanılan Açıklamalar

E1: Varlık Karlılığı=Net Kar/Ortalama Varlık
E2: Özsermaye Karlılığı=Net Kar/Özsermaye *100
E3: Net Faiz Marjı=Net Faiz Geliri/Toplam Varlıklar
E4: Net Kar Marjı=Dönem Net Karı/Faiz Geliri+ Faiz Dışı Gelir
E5: Varlık Devir Hızı=Faiz Geliri + Faiz Dışı Gelir/Ort. Varlık
E6: Kredi Büyüme Hızı=D.S. Kredi-D.B. Kredi/D.B. Kredi
E7: Aktif Büyüme Oranı=D.S. Aktif-D.B. Aktif/D.B. Aktif
E8: Özsermaye Büyüme Oranı=D.S.Ö.-D.B.Ö./D.B.Ö.
E9: Faiz Büyüme Oranı=D.S.Net Faiz.-D.B.Net Faiz/D.B.Net Faiz
E10: Cari Oran=Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler
E11: Likit Oran=Likit Aktifler/Toplam Varlıklar
E12: Net Kredi/Toplam Varlıklar
E13: Toplam Gelirler/Toplam Giderler
E14: Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri
E15: Faiz Gelirleri/Toplam Gelirler
E16: Faiz Giderleri/Toplam Giderler

Kaynak: (Kurnaz, Baş ve Kestane, 2018).

Tablo 7: Ekonomik Sürdürülebilirlik İçin Kullanılan Açıklamalar (Katılım Bankalarında)

E1: Varlık Karlılığı=Net Kar/Ortalama Varlık
E2: Özsermaye Karlılığı=Net Kar/ Özsermaye *100
E3: Net Kar Marjı=Net Kar Payı Geliri/Toplam Varlıklar
E4: Net Kar Marjı=Dönem Net Karı/ Kar payı Gelirleri + diğer kar payı gelirleri
E5: Varlık Devir Hızı=Kar Payı Gelirleri + Diğer Kar Payı Gelirleri/Ort. Varlık
E6: Kredi Büyüme Hızı=D.S. Kredi-D.B. Kredi/D.B. Kredi
E7:Aktif Büyüme Oranı=D.S. Aktif-D.B. Aktif/D.B. Aktif
E8: Özsermaye Büyüme Oranı=D.S.Ö.-D.B.Ö./D.B.Ö.
E-9 Kar Payı Büyüme Oranı=D.S.Net Kar Payı - D.B.Net Kar Payı/D.B.Net Kar Payı
E10: Cari Oran=Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler
E11:Likit Oran=Likit Aktifler/Toplam Varlıklar
E12: Net Kredi/Toplam Varlıklar
E13:Toplam Gelirler/Toplam Giderler
E14: Kar Payı Gelirleri/ Kar Payı Giderleri
E15:Kar Payı Gelirleri/Toplam Gelirler
E16: Kar Payı Giderleri/Toplam Giderler

Analizde yer alan 5 katılım bankasının ekonomik verilerinin bulunmasında kullanılan formüller yukarıdaki tabloda gösterilmektedir. Türkiye’de yer alan 3 kamu, 6 özel sermayeli ve 5 katılım bankasının en son 2018 yılına ait GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) verileri ve faaliyet raporlamalarından alınarak belirlediğimiz değişkenler doğrultusunda Gri İlişkisel Analiz Yöntemi kullanılarak sürdürülebilirlik performansları değerlendirilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 8’de analizde kullanılan bankaların isimleri yer almaktadır.

Tablo 8: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Kamu, Özel Sermayeli ve Katılım Bankaları

BANKA SAYILARI	KAMU BANKALARI
1	Halkbank
2	Vakıfbank
3	Ziraat Bankası
	ÖZEL SERMAYELİ BANKALAR
4	Akbank
5	Garanti
6	Şekerbank
7	Türk Ekonomi Bankası
8	Türkiye İş Bankası
9	Yapı Kredi
	KATILIM BANKALARI
10	Albaraka
11	Kuveyt Türk
12	Türkiye Finans
13	Vakıf Katılım
14	Ziraat Katılım

Bulunan veriler 2018 yılına ait verilerin analiz edilmesinde; “Microsoft Excel 2013” ve “MATLAB” paket programları kullanılmıştır. Çalışmada Türkiye’de 6 özel sermayeli banka, 3 kamu bankası ve 5 katılım bankasının belirli finansal oranları kullanılarak 2018 yılına ait veriler doğrultusunda sergiledikleri finansal durumları incelenmiştir. Kullanılan finansal oranlar; karlılık oranları, büyüme oranları, likidite süreklilik oranları ve gelir-gider yapısına ilişkin oranlar olmak üzere 4 farklı boyut olarak alınmış toplam 31 orandan yararlanılmıştır. Türkiye’de bulunan bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların sayısının analiz edilmesinde; sürdürülebilir bir sistem için gerekli unsurların önemini yansıtmada yararlanılan Gri İlişkisel Analiz tekniği kullanılmıştır (Chu ve Diğerleri, 2008: 657).

Gri İlişkisel Analiz tekniği çok küçük hacimli veri setlerinde bile yüksek performans elde edilebileceği göstermektedir (Huang ve Lee, 2003: 74). Yöntemin zor olmaması, örneklem hacmi için bir kuralın yer almaması, her bir veri seti için herhangi bir olasılık dağılımı gerektirmemesi gibi kurallar gri ilişkisel analiz modelini etkili bir ölçümleme ve dereceleme modeli olarak karşımıza çıkarmaktadır (Tzeng and Tsaur, 1994: 90-91). Gri ilişkisel analiz, gri teorisinde yapılan bilimsel çalışmalarda yerini almış bir derecelendirme, sınıflama ve karar verme tekniği (Wen vd., 2003; Lin vd., 2004: 198; Liu ve Lin, 2006; Yamaguchi vd., 2007: 401) olarak bilinmektedir. Bu çalışmada gri ilişkisel analiz için belirlenen referans ve faktör serilerinin oluşan değişkenleri, her banka için Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9: Gri İlişkisel Analiz Referans ve Faktör Serileri

Oluşturulan Seriler	Değişken ismi
Referans seri	x_0
Halkbank	x_1
Vakıfbank	x_2
Ziraat Bankası	x_3
Akbank	x_4
Garanti	x_5
Şekerbank	x_6
Türk Ekonomi Bankası	x_7
Türkiye İş Bankası	x_8
Yapı Kredi	x_9
Albaraka	x_{10}
Kuveyt Türk	x_{11}
Türkiye Finans	x_{12}
Vakıf Katılım	x_{13}
Ziraat Katılım	x_{14}

Bankaları finansal durumlarına göre sıra oluşturmak için 14 adet bankadan oluşan referans seri $x_0(k)$ ve bankaların oluşturduğu faktör serileri aşağıdaki Şekil 3.1’de gösterildiği gibi belirtilmiştir.

Şekil 3.1: Bankaların Oluşturduğu Faktör Serileri

$$x_0(k) = [x_0(1), x_0(2), \dots, x_0(14)] \quad k = 1, 2, \dots, 14 (\text{referans seri})$$

$$x_i(k) = [x_i(1), x_i(2), \dots, x_i(14)] \quad k = 1, 2, \dots, 14 \quad i = 1, 2, \dots, 16$$

Belirlenen $x_0(k)$ ve $x_i(k)$ serilerine ait i 'inci seri ve k 'ıncı sıradaki $\gamma(x_0(k), x_i(k))$ gri ilişkisel katsayılar aşağıdaki formül yardımıyla bankalar için hesaplanmıştır.

$$\gamma(x_0(k), x_i(k)) = \frac{\min_{i,k} |x_0(k) - x_i(k)| + \zeta \max_{i,k} |x_0(k) - x_i(k)|}{|x_0(k) - x_i(k)| + \zeta \max_{i,k} |x_0(k) - x_i(k)|} \quad \begin{array}{l} k = 1, 2, 3, \dots, n \\ i = 1, 2, 3, \dots, m \\ n, m \in N \end{array}$$

Sonrasında ise gri ilişkisel dereceler, gri ilişkisel katsayıların ortalaması olan,

$$\Gamma_{0i} = \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n \gamma(x_0(k), x_i(k)) \quad k = 1, 2, 3, \dots, n \quad i = 1, 2, 3, \dots, m \quad n, m \in N \quad \text{formülü ile}$$

hesaplanmıştır

Kaynak: (Wen, 2004: 50–52; Liu ve Lin, 2006: 95–99).

Bu formüller doğrultusunda 2018 yılına ait 14 bankanın sosyal, çevresel ve ekonomik verileri ile Gri ilişkisel analiz tekniği test sonuçları aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir.

8.6. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde yapılan Gri İlişkisel Analiz Yöntemi dahilinde uygulama sonucunda ulaşılan sonuçlar aşağıda detaylı şekilde açıklanmıştır.

8.6.1. Sosyal Sürdürülebilirlik Gri İlişkisel Analiz Sonuçları

Gri ilişkisel analiz tekniği doğrultusunda 2018 yılı içerisinde sosyal sürdürülebilirlik açısından oluşan tablolar yer almaktadır.

Tablo 10: Sosyal Değişkenlere Ait Gri Değerleri

Personel Sayısı Gri Değerleri	Düzenlenen Eğitim Sayısı Gri Değerleri	Eğitimlere Katılan Personel Gri Değerleri Sayısı	Eğitimlere Yapılan Yatırım Tutarı Gri Değerleri	Projelere Yapılan Yatırım Gri Değerleri	Temsil Tanıtım Yatırımları Gri Değerleri
1389,45	28037,58	982,31	24,21	1	138,79
682,44	2355,62	4595,55	85,96	1	10,01
1322,90	17482,14	5562,95	23,19	1	119,26
726,96	17409,70	704,83	37,74	1	100,03
339,99	5502,17	346,69	42,35	1	37,85
367,34	2953,55	4151,31	22,49	1	54,55
1015,61	6043,06	1016,12	8,93	1	14,79
1280,74	4985,89	357,99	21,47	1	142,53
9902,02	535008,91	716,07	25,94	1	80,69
45,45	148,99	133,39	1	7,85	9,13
131,75	3089,05	998,79	21,79	1	67,27
182,89	34386,34	169,99	12,85	1	65,21
106,39	685,67	115,63	2,78	1	3,71
55,73	652,51	60,96	1	1,15	3,65

Bu tabloda kamu, özel sermayeli ve katılım bankalarının 2018 yılına ait sosyal sürdürülebilirlik verilerine ait değerler yer almaktadır. Seçilen 6 tane Gri değişkenine göre aşağıdaki Tablo 11’de 14 bankanın kendi içerisinde bu veriler doğrultusunda Gri ilişkisel derecelendirme ve sıralamaları yer almaktadır.

Tablo 11: 2018 Yılı için Bankalara Ait Sosyal Gri İlişkisel Dereceler ve Sıralamalar

Bankalar	Sıralama Değerleri	Gri İlişkisel Derece
AKBANK	3	5095,56
TÜRKİYE İŞ BANKASI	7	1288,43
GARANTİ	4	4085,24
YAPI KREDİ	5	3163,38
TEB	10	1045,01
ŞEKERBANK	8	1258,38
HALK BANKASI	6	1349,92
VAKIFBANK	9	1131,61
ZİRAAT BANKASI	1	90955,77
KUVEYT TÜRK	14	57,64
ALBARAKA	11	718,28
TÜRKİYE FİNANS	2	5803,05
VAKIF KATILIM	12	152,53
ZİRAAT KATILIM	13	129,17

Tablo 11 incelendiğinde belirlediğimiz değişkenler doğrultusunda derece olarak en iyi performansa sahip banka 90955,77 derece ile Ziraat Bankası, 57,64 derece ile en kötü olarak Kuveyt Türk Katılım bankası yer almıştır. Ziraat Bankasının en yüksek performansa sahip olmasının nedenleri arasında Gri4 (Küresel Raporlama Girişimi) verilerinde sosyal açıdan en yüksek çalışan sayısına sahip olması ve çalışanlarına vermiş olduğu eğitim ve yatırımlarının yüksek olmasından dolayıdır. Kuveyt Türk Katılım bankasının son sırada yer almasının sebebi ise, diğer katılım bankalarına karşı hem şube sayısının hem de personel sayısının fazla olması nedeni ile oransal olarak en düşük performansa sahip olmasına neden olmuştur

Özel sermayeli bankalar içerisinde değerlendirdiğimizde Akbank'ın en yüksek performansa sahip olduğu görülmektedir. Sırası ile Garanti ve Yapı Kredi'de ilk 3 içerisinde yer almaktadırlar. Sosyal değişkenler için özel sermayeli bankaların kendi kaynaklarını bu doğrultuda daha iyi kullandıkları ve yönettikleri gözükmemektedir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'de özel sermayeli bankacılık sektörünün genel olarak sosyal sürdürülebilirlik konusunda ön planda olduğu görülmektedir.

Katılım bankaları arasında yapılan değerlendirmede ise en yüksek performansa sahip olan banka 5803,05 derece ile Türkiye Finans olmuştur. Ardından Albaraka Türk Katılım Bankası yer almaktadır. Türkiye'de katılım bankalarının sayılarının az olması ve rekabet ortamında özel sermayeli bankaların fazla olması sosyal sürdürülebilirlik açısından katılım bankalarının biraz daha geride kalmasına sebep olmuştur. Katılım bankaları içerisinde yeni katılan Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım performanslarının çalışan sayılarının az, yapılan yatırım tutarlarının yüksek olmaması nedeni ile katılım bankaları arasında ilk sıralarda yer alamamışlardır.

Özel sermayeli bankaların 2018 yılı içerisinde katılım bankaları ve kamu bankalarına karşılık sosyal sürdürülebilirlik açısından performanslarının daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır.

8.6.2.Çevresel Sürdürülebilirlik Gri İlişkisel Analiz Sonuçları

Çalışmanın bu bölümünde çevresel sürdürülebilirlik performansına ilişkin gri ilişkisel analiz sonuçları aktarılmıştır.

Tablo 12: Çevresel Değişkenlere Ait Gri Değerleri

Şube Sayısı Gri Değerleri	Personel Sayısı Gri Değerleri	Varlık Yatırımlarındaki Değişim Gri Değerleri	Enerji Gri Değerleri	Su Gri Değerleri	Haberleşme / İletişim Gri Değerleri	Temizlik Maddesi Kullanımı Gri Değerleri	Bakım Onarım Giderleri Gri Değerleri
297794,47	25297,00	1	277,74	277,74	29,58	1771,33	11146,72
191713,81	15423,07	1	1908,50	3434,12	118,53	1924,80	2493,95
244103,53	18206,03	1	147,23	147,23	463,01	2051,13	4726,28
252681,83	17839,32	1	7,19	7,19	24,33	379,41	2520,09
39640,23	3065,53	1	40,68	40,68	8,43	1174,42	1027,05
76238,51	8452,66	1	42,92	42,92	31,83	113,86	1195,09
230926,61	17738,70	1	33,28	33,28	21,96	143,73	7189,82
241227,51	19937,89	1	24,61	24,61	13,22	428,60	6085,46
192882,69	20079,99	1	29,95	29,95	45,79	533,80	4449,44
107076,75	10921,88	1	25,88	25,88	1653,66	11162,65	1546,41
114193,96	9563,73	1	3811,09	3811,09	2228,67	2644,04	3141,19
94135,17	11296,22	1	3636,33	3636,33	724,42	3890,59	4607,80
126539,80	15037,74	1	22,55	22,55	29,86	86,50	6042,76
154172,65	16908,34	1	67,37	67,37	60,47	386,64	2929,91

Tablo 12'de 14 bankanın çevresel sürdürülebilirlik açısından Gri değişkenlerine göre verileri yer almaktadır. Bankalar için 8 tane seçilen Gri değişkenleri 2018 yılına ait performans değerlerini

göstermektedir. Tablo 13'te ise bu değerler doğrultusunda bankaların çevresel derece ve sıralanmaları yer almaktadır.

Tablo 13: 2018 Yılı için Bankalara Ait Çevresel Gri İlişkisel Dereceler ve Sıralamalar

Bankalar	Sıralama Değerleri	Gri İlişkisel Derece
AKBANK	1	42074,45
TÜRKİYE İŞ BANKASI	7	27127,22
GARANTİ	3	33730,68
YAPI KREDİ	2	34182,54
TEB	14	5624,75
ŞEKERBANK	13	10764,85
HALK BANKASI	5	32011,05
VAKIFBANK	4	33467,86
ZİRAAT BANKASI	6	27256,57
KUVEYT TÜRK	11	16551,77
ALBARAKA	10	17424,34
TÜRKİYE FİNANS	12	15240,98
VAKIF KATILIM	9	18472,84
ZİRAAT KATILIM	8	21824,22

Tablo 13 incelendiğinde belirlediğimiz değişkenler doğrultusunda bankalar içerisinde en iyi çevresel performansa 42074,45 derece ile Akbank, en kötü performansa 5624,75 derece ile Türk Ekonomi Bankası (TEB) yer almıştır.

Günümüzde küreselleşmenin giderek artmasından dolayı bankalar çevresel sürdürülebilirlik konularına eğilimlerini artırmış bulunmaktadırlar. Özel sermayeli bankacılık sektöründe bu durum hem katılım bankalarına hem de kamu bankalarına göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Çevresel sürdürülebilirlik açısından ilk 3 sıralamada sırası ile Akbank, Garanti ve Yapı Kredi bankaları yer almaktadır. Kaynaklarını doğru yönetme ve tasarruf bakımından enerji harcamalarını asgari düzeye indirme konusunda başarılı oldukları görülmektedir.

Kamu bankaları nezdinde ise Vakıfbank'ın ilk sırada olduğu görülmektedir. Kamu bankaları çevresel sürdürülebilirlik faaliyetlerini katılım bankalarına göre daha yüksek performansa sahip oldukları görülmektedir. Kamu bankalarının hem şube sayıları hem de çalışan sayıları dikkate alındığında özel sermayeli bankacılık sektöründe faaliyet gösteren diğer 6 bankaya göre performanslarının yüksek olduğu analiz sonucunda ortaya çıkmıştır.

Katılım bankaları arasında bankacılık sektöründe yeni olmalarına rağmen 21824,22 derece ile Ziraat Katılım ilk sırada yer alırken Vakıf Katılım Bankası da 18472,84 derece ile ikinci sırada yer almaktadır. Katılım bankaları arasında ilk sıraları almalarının nedenleri arasında şube sayılarının az olması aynı zamanda çalışan sayısının da az olması nedeni ile çevresel sürdürülebilirlik değişkenleri açısından performanslarının diğer katılım bankalarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Genel olarak çevresel sürdürülebilirlik konusunda özel sermayeli bankaların katılım bankaları ve kamu bankalarına karşı performanslarının daha iyi olduğu yapılan yatırımların yüksek ve giderlerin daha az olması bu açıdan etkili olduğu görülmektedir.

8.6.3. Ekonomik Sürdürülebilirlik Gri İlişkisel Analiz Sonuçları

Çalışmanın bu bölümünde ekonomik sürdürülebilirlik performansına ilişkin gri ilişkisel analiz sonuçları aktarılmıştır.

Tablo 14: Ekonomik Değişkenlere Ait Gri Değerleri

Varlık Karlılığı=Net Kar/Ortalama Varlık Gri Değerleri	Özsermaye Karlılığı=Net Kar/Özsermaye *100 Gri Değerleri	Net Faiz Marjı=Net Faiz Geliri/Toplam Varlıklar Gri Değerleri	Net Kar Marjı=Dönem Net Karı/Faiz Geliri+Faiz Dışı Gelir Gri Değerleri	Varlık Devir Hızı=Faiz Geliri+Faiz Dışı Gelir/Ort. Varlık Gri Değerleri
1,00	12430368,38	-106899257,55	1795,57	4,21
1,00	3958118045187,99	33081844821126,90	294558817,14	151719,82
5,84	30163040,53	-261953663,27	808,63	1,00
7,12	16546762,48	-134964387,58	43243065,47	1,00
11,25	7272131,45	-39590620,49	10979,97	1,00
51,42	1524716,15	-3820105325,29	282785,19	1,00
1,00	123387166,80	-7179214954,46	345180,75	68,72
1,00	1391174619,97	-12530641653,90	756994,72	122,27
24,18	69196657,39	-555033164,70	1,00	3,63
13,82	2448763,47	-101074837,65	1,00	7,07
22,92	7421235,32	-12415521,00	3834481,71	1,00
3,72	818635,53	-22048835,94	1,00	1,64
2,81	76463,85	-2022529,62	209721,41	1,00
272,43	93638,95	-265512132,02	27554674,52	1,00

Tablo 14: (devam) Ekonomik Değişkenlere Ait Gri Değerleri

Kredi Büyüme Hızı=D.S. Kredi-D.B.Kredi/D.B.Kredi Gri Değerleri	Aktif Büyüme Oranı=D.S.Aktif-D.B. Aktif/D.B.Aktif Gri Değerleri	Özsermaye Büyüme Oranı=D.S.Ö.-D.B.Ö./D.B.Ö. Gri Değerleri	Faiz Büyüme Oranı=D.S.Net Faiz.-D.B.Net Faiz/D.B.Net Faiz Gri Değerleri
-106841324,72	-107785446,73	-113461082,19	-139741030,23
-32639653615978,30	1459132128801300,00	-36436307338393,10	-38714902244936,20
-368147411,76	-274890299,21	-276870547,76	-361036947,89
-141093327,49	-147770815,52	-163075416,17	-199813661,30
-275845029,34	-36752757,98	-38212476,57	-37545870,91
-4795294149,88	-3720668086,36	1594747,96	3786237,68
-8411520575,36	-8430960913,90	-7831362427,75	-7250401030,35
-95960022786,20	-12366667115,53	-14733504580,36	-15002509572,16
-649204807,41	-643542236,60	-635437705,53	-676006074,75
-132187918,17	-123145157,91	-112210293,03	-122215092,77
-15682899,25	-13927404,49	-15678025,35	-33461362,50
-23791237,20	-24929016,44	-22477775,88	-24906599,03
-2545081,04	-3275682,37	-2660668,48	-22712009,27
-446451906,34	-10568115664,22	-796536396,07	-847974645,04

Cari Oran=Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler Gri Değerleri	Likit Oran=Likit Aktifler/Toplam Varlıklar Gri Değerleri	Net Kredi/Toplam Varlıklar Gri Değerleri	Toplam Gelirler/Toplam Giderler Gri Değerleri
26,28	-118938652,99	-256063167,12	2323555844,18
10221783916035,60	-34985950685629,20	-55364447122650,90	159195150954948,00
88465636,87	-304306816,65	-396124736,46	1460095423,63
155966564,21	-145737363,36	-220783515,17	321232,78
1,44	-61184805,93	114385435,49	-140279383,75
52930783,31	-4216865646,81	-6595262403,42	1658703972,49
3095862297,84	-7618315353,74	-12739775942,71	-38064338891,61
7615987062,41	-13378830318,35	-21520143595,54	21369997405,57
442773002,13	-572004029,17	-1026385281,53	1212202180,09
19,86	-108461036,66	-173282952,74	100622,10
32402356,62	-14098569,57	-21057290,26	-49956468,51
4692381,13	-24586292,27	-55627015,78	-173862290,03
387677,31	-2191437,88	-3352878,46	-43141764,84
69910001,66	-283367490,62	-3511764243,66	178244969,32

Tablo 14: (devam) Ekonomik Değişkenlere Ait Gri Değerleri

Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri - Gri Değerleri	Faiz Gelirleri/Toplam Gelirler Gri Değerleri	Faiz Giderleri/Toplam Giderler Gri Değerleri
11515541,07	-172328766,94	-108177862,18
142267457106236,00	-61124320906918,00	-60015364152674,90
674584853,03	-435177697,23	-393470913,39
877623151,15	-131504254,48	-217096370,09
719803594,83	-65933703,79	-52954417,30
136932379431,38	-7196027091,13	7007422269,55
-50977935398,80	-17532324910,87	-35324820419,07
-759945592679,82	-18395785346,44	-26294944276,00
3587765455,46	-902363544,78	-1089464354,83
232236100,64	-163671623,43	-135414163,48
1642251537,37	-21651961,80	-18200725,86
101083873,74	-36971791,73	-30818963,77
42254736,51	-3443586,22	-3232260,10
3789316041,05	878775918,51	131261647,48

Tablo 14'te 14 bankanın ekonomik değişkenlerine ait değerler yer almaktadır. Özel sermayeli, kamu bankaları ve katılım bankalarının formülleri Tablo 3.4 ve Tablo 3.5'de gösterilmiş burada hepsi tek tabloda yer almıştır. Seçilen değişkenler ekonomik sürdürülebilirlik açısından bankaların performanslarını ölçmek için 16 değişkene yer verilmiştir bu değerlendirme sonucunda Tablo 3.19'da bankaların derece ve sıralamaları gösterilmiştir.

Tablo 15: 2018 Yılı için Bankalara Ait Ekonomik Gri İlişkisel Dereceler ve Sıralamalar

Bankalar	Sıralama Değerleri	Gri İlişkisel Derece
AKBANK	4	69829186,88
TÜRKİYE İŞ BANKASI	1	88900758915371,30
GARANTİ	9	-51166829,01
YAPI KREDİ	8	-25508645,44
TEB	5	5823318,09
ŞEKERBANK	2	7207150143,33
HALK BANKASI	13	-12383836006,47
VAKIFBANK	14	-59984420357,40
ZİRAAT BANKASI	11	-89843992,21
KUVEYT TÜRK	10	-58554846,74
ALBARAKA	3	91861212,90
TÜRKİYE FİNANS	7	-20839057,58
VAKIF KATILIM	6	-2853080,96
ZİRAAT KATILIM	12	-727785332,07

Tablo 15 incelendiğinde belirlediğimiz değişkenler doğrultusunda 2018 yılı ekonomik performans açısından Türkiye İş Bankası 88900758915371,30 derece ile ilk sırada yer alırken, Vakıfbank ise -59984420357,40 derecesi ile en kötü performansa sahip olduğu görülmektedir.

Ekonomik sürdürülebilirlik açısından karlılık oranları, süreklilik ve gelir/gider yapısına ilişkin olarak özel bankacılık sektöründe ilk sırada Türkiye İş Bankasının yer alması öz kaynaklarının doğru kullanılması kurum içerisinde disiplinli yönetimin bulunması ve geçmişten gelen tecrübe ile performansının yüksek olmasında önemli rol göstermiştir. Özel sermayeli bankacılık sektöründe

2018 yılı Grı değişkenlerine göre 7207150143,33 derece ile Şekerbank'ın ikinci sırada yer alırken ardından Akbank'ın ekonomik sürdürülebilirlik performansının yüksek olduğu görülmektedir.

Türkiye'de özel bankacılık sektöründe ilk sıralarda Türkiye İş Bankası, Şekerbank, Akbank, Garanti ve Yapı Kredi'nin bulunmasında müşterilerine yenilikçi çözümlerle hizmet sunmayı sürdürürken teknolojik gelişmeler son derece etkili oluyor. Bu açıdan son beş senede yaşanan gelişmelerin ardından 2018 yılı içerisinde de mobil ve internet bankacılığı kullanımı özel sermayeli bankaların ekonomik sürdürülebilirlik açısından performanslarını artırmalarında önemli bir paya sahiptir.

Kamu bankaları 2018 yılı GRI değişkenlerine göre 14 banka içerisinde son sıralarda yer almaktadırlar. Bunun sebepleri arasında yaşanan ekonomik sıkıntılar, döviz dalgalanmaları, mali disiplin ve müşteri kazanımındaki payların düşük olması gösterilebilir.

Ekonomik sürdürülebilirlik bakımından katılım bankaları arasında ilk sırada yüksek performansa sahip banka 91861212,90 derece ile Albaraka Türk Katılım bankası ilk sırada yer almaktadır. Vakıf Katılım Bankasının 5 katılım bankası içerisinde performans olarak ikinci sırada yer almıştır. Katılım bankalarının sayılarının artırılması özel sermayeli bankalara karşı rekabet ortamının ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından olumlu yönde olduğu görülmektedir.

Günümüz rekabet ortamında özel sermayeli bankaların katılım bankalarına karşı 2018 yılı içerisinde de analiz sonucunda üstünlüğü görülmektedir. Bu üstünlüğün bankacılık sektöründe kullandıkları farklı kalemlerin fazla olması sebebi ile aynı zamanda gelirlerinin ve karlarının daha fazla olması hem katılım bankacılığından hem de kamu bankalarından iyi konumda yer aldıkları görülmektedir.

Sonuç

Günümüzde dünya üzerinde küreselleşmenin etkisi ile finans kuruluşları içerisinde yer alan bankacılık sektöründe birtakım zorluklar ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu zorluklar bankaların ileride yaşayacakları likit ihtiyaçları, öz sermaye karlılık oranlarının üst seviyelerde gerçekleşmemesi şeklinde sıralanabilmektedir. Küresel eğilimler doğrultusunda Türkiye ekonomisi ve bankacılık sektörü geçmiş dönemi zor bir süreç içinde tamamlamış bulunmaktadır. 2017 yılında gerçekleşen büyüme performansının ardından Türkiye ekonomisi 2018'de küresel finansal şartların zorlaştığı bir dönem içine girmiş durumda bulunmaktadır. Başka bir anlatımla, cari açığı büyüme ve enflasyondaki artışa ilişkin şüpheler küresel gelişmelerle birlikte yurtiçinde kur ve faiz üzerinde yukarı doğru seviyelerde ilerlemeye devam etmiştir. Oluşan bu şartlarda Türk bankacılık sektörünün iş yapma şartlarını zorlaştırırken bankacılık sektörünü de bir hayli gergin bir ortama götürmektedir. Bu sebeple Türkiye'de yer alan bankalar yılın ilk gününden itibaren ciddi düzenlemelere maruz olmuştur. Bankacılık sektörünün yurtiçi ve yurtdışı finansman giderleri artarken büyüme eğilimi azalmaya başlamıştır. Bu durumlardan dolayı alacaklardan nakit ve döviz kurlarının sürekli dalgalanması bankacılık sektörünün gelirlerinin daha yavaş bir eğilimle gerçekleşmesine neden olmaktadır.

Türkiye'de finans sektörü içerisinde bankaların yıllık raporlamalarında açıkladıkları birden fazla unsur günümüz koşullarında sorumluluklarının giderek arttığını ve yapılacak her tasarrufun geri dönüşümü bankanın finansal varlıkları için pozitif olarak yansımaları olarak beklenmektedir. Bu yüzden bankacılık sektöründe GRI4 (Küresel Raporlama Girişimi) verileri içerisinde açıkladıkları unsurları sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik olarak açıklamaktadırlar. Bu unsurlar dünya standartları içerisinde kabul görülmeye başlanmış ve raporlama sonuçlarında her geçen gün sürdürülebilirlik konusuna önem ve dikkat etmeye çalışan finans kuruluşlarının sayısında yükselen düzeyde artış meydana gelmiştir.

Bu çalışmada Türkiye’de bankacılık sektöründe yer alan 14 bankanın 2018 yılına ait sosyal, çevresel ve ekonomik değişkenlerinden toplamda 31 değişken ile özel sermayeli ve katılım bankacılığının sürdürülebilir performansları ölçülmüştür. Sosyal değişkenler bazında personel sayısı, düzenlenen eğitim sayısı ve eğitime yapılan yatırım tutarları gibi değişkenler yer alırken, çevresel sürdürülebilirlik değişkenlerinde daha çok bankacılık sektörünün enerji, haberleşme ve iletişim gibi değişkenlere yer verilmiştir. Ekonomik sürdürülebilirlik değişkenleri içinde karlılık oranları, büyüme oranları, süreklilik oranları ve gelir/gider yapılarına ait değişkenlerden oluşan 31 değişkeni ‘Microsoft Excel 2013’ ve ‘MATLAB’ istatistiksel analiz programı kullanılıp Gri İlişkisel Analiz tekniği ile de analiz sonuçları yorumlanarak özel sermayeli bankacılık ve katılım bankacılığının sürdürülebilirlik performansları değerlendirilmiştir.

2018 yılı sosyal sürdürülebilirlik açısından analiz sonuçları;

- 14 bankanın 2018 yılına göre şube sayılarının çok fazla artırmadığı,
- Yapılan eğitim sayıları ve eğitime yapılan yatırımlardan dolayı personel sayılarının fazla olmadığı kurum içi personele verilen eğitimlerin önemine daha fazla hassasiyet gösterilmesi personel alımının az olduğu gözlemlenmiştir.
- Özel sermayeli bankacılığın sosyal sürdürülebilirlik açısından Akbank’ın en iyi performansa sahip olduğu görülmektedir.
- İlk beş içerisinde özel sermayeli bankaların daha fazla yer aldığı görülmektedir.
- Katılım bankacılığı açısından da Türkiye Finans’ın sosyal sürdürülebilir yönünün en iyi olduğu görülmektedir.
- 14 banka içerisinde en iyi sosyal sürdürülebilirlik performansı Ziraat Bankası’na aittir.
- Diğer kamu bankaları sosyal sürdürülebilirlik alanında orta sıralarda yer almaktadırlar.
- Katılım bankalarının bankacılık sektöründeki paylarının artmasına rağmen yeni açılan bankalarında son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Her geçen gün artan rekabet ortamında özel sermayeli bankaların sosyal sürdürülebilirlik alanında genel olarak katılım bankaları ve kamu bankalarına karşı daha iyi durumda olduğu sosyal sürdürülebilirlik konularında eğilimlerini arttırmazlar ise özel sermayeli bankaların üstünlüğünün devam etmesi beklenmektedir.

2018 yılı çevresel sürdürülebilirlik açısından analiz sonuçları;

- 14 banka içerisinde en iyi performansa sahip banka Akbank olmuşken yine en kötü performansa sahip banka özel sermayeli bankalardan Türk Ekonomi Bankası olmuştur,
- Katılım bankacılığı arasında sektörde yeni olan Ziraat Katılım bankası en iyi performansa sahip olmuştur.
- Kamu bankaları içerisinde en iyi performans Vakıfbank’a aittir.
- 14 bankanın şube ve personel sayılarına oranla enerji ve su giderleri artmıştır.
- Bilinçli su ve enerji tüketimi için personellere verilen eğitimlerin arttığı, fakat buna rağmen giderlerdeki artışlarda düşüşler çok fazla görülmemektedir.
- Günümüz teknoloji çağı olduğundan dolayı her bankanın haberleşme ve iletişime aynı zamanda reklam giderlerinin azalmasının sebebi olarak internet ve mobil bankacılık anlayışının artması gösterilebilir.

• Katılım bankaları arasında Ziraat ve Vakıf katılımın bankacılık sektöründe yeni olmalarına rağmen diğer katılım bankalarına göre daha iyi oldukları görülmektedir.

• Özel sermayeli bankaların çevresel sürdürülebilirlik konularında yine ilk sıralarda yer almaktadırlar.

Özel sermayeli bankalar çevresel sürdürülebilirlik konularında iyi olmaları giderlerini hem kamu hem de katılım bankalarına göre daha fazla azaltmaları, haberleşme-iletişim değişkeninin en iyi şekilde kullandıklarından dolayı katılım bankaları ve kamu bankalarına karşı performansları daha yüksektir.

2018 yılı ekonomik sürdürülebilirlik açısından analiz sonuçları;

- 14 banka içerisinde en iyi performansa sahip banka Türkiye İş Bankası olmuştur,
- Özel sermayeli bankaların finansal varlıkları bakımından analiz sonucunda hem katılım bankalarına hem de kamu bankalarına karşı üstünlüğü gözlemlenmiştir,
- Mali disiplin ve öz sermaye karlılığının yüksek olması özel sermayeli bankaların performanslarının iyi olmasına neden olmuştur,
- Kamu bankaları açısından 2018 yılının döviz dalgalanmalarının sürekli olması ve ekonomide ki cari açığın artmasından dolayı performans sıralamalarında kendilerine en son sırada yer bulmuşlardır,
- Katılım bankacılığının giderek genişlemesi sektördeki yeni olan Vakıf Katılımın performansının ikinci sırada yer alması dikkat çeken bir başka konudur,
- Özel sermayeli bankaların ekonomik performansları açısından ilk sıralarda yer almışlardır,
- Özel sermayeli bankaların katılım bankalarına karşılık özsermaye ve aktif büyüme oranlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir,
- Katılım bankacılığı sektöründe kar payı gelirlerinin artması doğrultusunda ekonomik anlamda yukarı doğru çıkmaları öngörülmektedir.

2018 yılı içerisinde ve sonra ki yıllarda 14 bankanın ekonomik sürdürülebilirlik performansının iyi olması doğrultusunda sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik performanslarının da iyi olacağını göstermektedir. Ekonomik sürdürülebilirlikteki her bir pozitif yansıma bankaların diğer alanlarda da başarılı olması ile bağlantılı olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye’de 2018 yılı içerisinde performans değerlendirmesi incelendiğinde; özel sermaye bankacılığının katılım bankalarına ve kamu bankalarına karşı üstünlüğünün olduğu görülmektedir.

Katılım bankacılığının bankacılık sektöründeki payının artırılması özel sermayeli bankaların ekonomik sürdürülebilirlik alanında 2018 yılı içerisinde de yine yüksek performanslara sahip oldukları görülmüştür. Özel sermayeli bankaların aktif büyüme ve özsermaye büyüme oranlarının fazla olması bu durumun başlıca sebebi olduğu gözlemlenmiştir.

Son olarak ortaya çıkan analiz sonuçları doğrultusunda 2018 yılı içerisinde sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik performansları açısından belirlenen değişkenler doğrultusunda özel sermayeli bankaların kamu bankalarına ve katılım bankalarına karşı daha başarılı ve yüksek performanslara sahip oldukları görülmektedir. Ancak bankacılık sektöründe yapılan söz konusu performans değerlendirmesi ve başarı sıralaması bu çalışmanın teması ve sınırları kapsamında olup daha farklı bakış açıları ile farklı araştırmacılar daha zengin analizler yaparak değişik sonuçlar elde etmesi mümkündür. Yapılan değerlendirmeler doğrultusunda; gelecekte özel sermayeli bankacılığın Türkiye ekonomisinde yaratacağı ekonomik katma değer ve ortaya çıkabilecek ekonomik riskler ile

söz konusu risklere karşı alınması gereken önlemler üzerinde çalışmalar gerçekleştirilmesi daha zengin bir değerlendirme penceresi oluşturacak bilgi kullanıcılara daha tutarlı ve objektif veriler üzerinden hareket etmelerine yönelik önemli bir alan oluşturulabilecektir.

KAYNAKÇA

- Abbott, W. F. and Monsen, R. J. (1979). On the measurement of corporate social responsibility: self reported disclosures as a method of measuring corporate social involvement, *Academy of Management Journal*, 22(3): 501–515.
- Başar, A. B. ve Başar, M. (2006). Sosyal Sorumluluk Raporlaması ve Türkiye’deki Durumu. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (2): 213-228.
- BDDK, [http://www.bddk.org.tr /WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskn_Duzenlemeler/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler.aspx](http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskn_Duzenlemeler/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler.aspx)(15.02.2019).
- Beyhan Ş.; Gülin., S. ve Ünügür, M. (2005). Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli, *İTÜ Dergisi*, 4(2): 79-87.
- Blowfield, M. & Murray, A. (2008). Corporate Responsibility: A Critical Introduction. Oxford University Press. Oxford.
- Borsa İstanbul (2014). Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi, <http://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/surdurulebilirlikrehberi.pdf> (01.12. 2019).
- Bozkurt, Ö.; Seriyi, S. ve Ergun, T. (1998), *Kamu Yönetim Sözlüğü*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Brander, J. A. (2007). Viewpoint: Sustainability: Malthus revisited. *Canadian Journal of Economics*. 40(1): 1-38.
- Cantimur, B. B. (2011), *Tarihi kentlerin canlandırılmasına yönelik sürdürülebilir yönetim stratejileri: Balıkesir-Ayvalık örneği*, (Doktora Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çalışkan, A. Ö. (2012). Sürdürülebilirlik Raporları, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi Asmmo*, (1): 41-68.
- Figge, F. ve Hahn, T. (2004). Sustainable Value Added – Measuring Corporate Contributions to Sustainable Development. *Ecological Economics*. (48): 173-87.
- Gao, S. S. ve J. J. Zhang. (2006). Stakeholder Engagement, Social Auditing and Corporate Sustainability. *Business Process Management Journal*. 12(6): 722-740.
- Gao, Y. (2011). CSR in an emerging country: a content analysis of CSR reports of listed companies, *Baltic Journal of Management*, 6(2): 263-291.
- GRI (Global Reporting Initiative), (2013). *An Introduction to G4*, GRI, Amsterdam.
- Güçlü, N. (2003). Stratejik Yönetim, *G.Ü. GEF Dergisi*, 23(2).
- Helvacı, M. A. (2005). *Eğitim İşletmelerinde Değişim Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Herzig, C. and Schaltegger, S. (2006). *Reporting External Accounting Frameworks and Benchmarking: Corporate Sustainability Reporting. An Overview. Sustainability Accounting and Reporting*. (Ed: S. Schaltegger, M. Bennet and R. Burrit). Netherlands, Dordrecht: Springer.

- Hitchcock D. and Williard. M. (2009). *The Business Guide To Sustainability: Practical Strategies And Tools For Organizations*. Second Edition. Axis Performance Advisors.
- Huang, C. C. and Hohn, Ming, L. (2003). A Novel Partial-Memory Learning Algorithm Based On Grey Relational Structure, *Advances Intelligent Data Analysis V*, Michael, R., Berthold, Hans-Jaachim, Lenz, Elizabeth, Bradley, Rudolf, Kruse ve Christian, Borgelt, *Fifth International Symposium On Intelligent Data Analysis Ida Proceedings*, Berlin, Germany, 68-75.
- İMKB, (2011). Sürdürülebilirlikle İlgili Özet Bilgiler, İMKB İstatistik Müdürlüğü.
- Kestane, A. (2016). *Kurumsal sürdürülebilirlik perspektifinde işletmelerin finansal performansının analizi ve yatırımcı davranışları üzerine bir araştırma: BİST sürdürülebilirlik endeksinde bir uygulama*, (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Kolk, A. (2004). A Decade Of Sustainability Reporting: Developments and Significance. *International Journal of Environment and Sustainable Development*, 3(1): 51-64.
- KPMG & UNEP, (2010). *Carrots and Sticks – Promoting Transparency and Sustainability; An Update on Trends in Voluntary and Mandatory Approaches to Sustainable Reporting*, 14-15.
- KPMG, (2018). *Bankacılık Sektörel Bakış*.
- Kurnaz, N. ve Baş, M. (2018) . Kriz Sonrası Dönemde Bankacılık Sektörünün Gri İlişkisel Analiz ile Değerlendirilmesi: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Örneği. *International Congress On Afro-Eurasian Research*, 4: 468-482.
- Lin, Y.; Mian-Yun, C. and Sifeng, L. (2004). Theory of Grey Systems: Capturing uncertainties of Grey Information, *Grey Systems Theory and Applications*, Mian-Yun, CHEN, Sifeng, LIU ve Yi, LIN, (Ed.), Kybernetes, *The International Journal of Systems and Cybernetics*, 33(2): 196-218.
- Liu, S. and Yi, L. (2006), *Grey Information: Theory and Pratical Applications With 60 Figures*, Springer-Verlag London Limited, Springer Science+Business Media, Printed in the United States of America (MVY).
- Nemli, E. (2004). *Sürdürülebilir Kalkınma: Şirketlerin Çevresel ve Sosyal Yaklaşımları*. Birinci Baskı. Ankara: Filiz Kitabevi.
- Okur, Y. (2007). *Türkiye’de Kamu Denetimi, Değişim Süreci ve Performans Denetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Önce, S.; Onay, A. ve Yeşilçelebi, G. (2015). Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Türkiye’deki Durum. *Journal of Economics Finance and Accounting*, 2(2): 230-252.
- Özmehmet, E. (2007). Avrupa ve Türkiye’deki Sürdürülebilir Mimarlık Anlayışına Eleştirel Bir Bakış. *Journal of Yasar University*.2(7): 809-826.
- Öztürk, E. ve Öktem, B. (2016). Sosyal Sorumluluk Raporlamasından Beklenen Kısa ve Uzun Dönemli Faydaların Kurumsal Sosyal Sorumluluk Boyutları Çerçevesinde Tartışılması. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*.18(1): 133-155.
- Ruckelshaus, W. D. (1989). Toward a sustainable world. *Scientific American*, 261(3): 66-175.

- Salzman, O.; Ionescu-Somers, A. and Steger, U. (2005), The Business Case for Corporate Sustainability: Literature Review and Research Options, *European Management Journal*, 23(1): 27-36.
- Seydioğulları, H. S. (2013). Sürdürülebilir Kalkınma için Yenilenebilir Enerji Planlama. *Renewable Energy for Sustainable Development*, 23(1): 19-25.
- Starik, M. and Rands, G. P. (1995). Weaving An Integrated Web: Multilevel And Multisystem Perspectives Of Ecologically Sustainable Organizations, *Academy of Management Review*, 20(4): 908-935, 908.
- Şen, E. (2017). *Kurumsallaşma ve Kurumsal Yönetişim*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Tuna, Ö. (2014). *Kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşım ve uygulamaları: KOBİ'lere yönelik bir araştırma*, (Doktora Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlaması Ulusal İnceleme Raporu*, 2016.
- Tzeng, Gwo-Hshiung ve Sheng-Hshiung, Tsaur (1994). The multiple criteria evaluation of grey relation model, *The Journal of Grey System*, 6 (3): 87-108.
- Wen, K. L. (2004). *Grey Systems: Modeling and Prediction*, Yang's Scientific Research Institute, Taiwan: Yang's Scientific Press.
- Wen, K. L.; Yi-Fung, H. and Wei-Chen C. (2003). *Grey relational model and its applications*, Taipei, Taiwan: Gauji Publisher.
- Wilson M. (2003). Corporate Sustainability: What Is It and Where Does It Come From?, *Ivey Business Journal*, 67(4).
- WordNet. (2008). Sustainability. Dictionary.com. Princeton University. <http://dictionary.reference.com/browse/sustainability> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).
- Yamaguchi, D.; Guo-Dong, L. and Masatake, N. (2007). A Grey-Rough Set Approach For Interval Data Reduction Of Attributes, Rough Sets and Intelligent Systems Paradigms, Marzena, Kryszkiewicz, James, F. Peters, Henryk, Rybinski ve Andrzej, Skowron, International Conference Rseisp, Proceedings, *Warsa Kanagawa University, Faculty of Engineering*, (3): 27-1.
- Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma: Bir Yazın Taraması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 16(3): 181-208.

İnternet Kaynakları

- www.bis.org (14.02.2019).
- www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-gri (10.04.2019).
- www.oecd.org, (03.01.2019).
- www.tisk.org.tr, (13.03.2019).
- www.akbank.com.tr (10.01.2019).
- www.albarakaturk.com.tr (02.05.2019).
- www.bddk.org.tr (23.03.2019).
- www.garanti.com.tr (08.05.2019).

www.halkbank.com.tr (11.04.2019).
www.isbank.com.tr (29.01.2019).
www.kuveytturk.com.tr (10.03.2019).
www.sekerbank.com.tr (15.05.2019).
www.teb.com.tr (28.02.2019).
www.turkiyefinans.com.tr (05.03.2019).
www.vakıfkatılım.com.tr (14.02.2019).
www.vakıfbank.com.tr (20.01.2019).
www.yapikredi.com.tr (12.03.2019).
www.ziraatbankasi.com.tr (28.05.2019).
www.ziraatkatılım.com.tr (13.04.2019).